

KORXONALARDA INNOVATSION LOYIHALARNI BOSHQARISH TIZIMINI ISHLAB CHIQISH

Fayzullayeva Marjona G'olibovna

O'zbekiston Respublikasi

Bank-moliya akademiyasi tinglovchisi

Hozirgi zamonda global iqtisodiy raqobat shiddat bilan kuchayapti, shu bilan birga texnologiyalar va innovatsiyalar iqtisodiy rivojlanishning asosiy omillaridan biriga aylanmoqda. Innovatsiyalar biznesda barqaror o'sishni ta'minlash, yangi bozorlarga zabt etish va jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga hissa qo'shish uchun muhim ahamiyatga ega. Shu bois, korxonalarda innovatsion loyihalarni samarali boshqarish uchun mukammal tizimlar talab qilinadi. Ushbu maqolada O'zbekistondagi normativ hujjatlarga tayanib, korxonalarda innovatsion loyihalarni boshqarish tizimini ishlab chiqish masalalariga to'xtalamiz.

Innovatsion loyihalarning asosiy maqsadi — yangi mahsulotlar va xizmatlarni yaratish, ularning sifati va samaradorligini oshirish, shuningdek, qo'shimcha qiymatni yaratishdir. Innovatsiyalarni amalga oshirilishi, bir tomondan, iqtisodiy rivojlanishni qo'zg'atsa, ikkinchi tomondan, ishlab chiqarish jarayonlarini samarali boshqarish va yangi texnologiyalarni joriy etishga yo'naltirilgan. Innovatsion loyihalarning samarali boshqarilishi korxonaning bozorga raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi.

O'zbekistonda innovatsion loyihalarni rivojlantirish va amalga oshirishga qaratilgan bir qator normativ hujjatlar mavjud. Ushbu hujjatlar davlatning innovatsiyalarga bo'lgan munosabatini belgilaydi va ishlab chiqarishda innovatsiyalarni joriy etishni rag'batlantiradi. Xususan, quyidagi normativ hujjatlar innovatsion loyihalarni boshqarishga aloqador:

1. **O'zbekiston Respublikasi «Innovatsion faoliyat to'g'risida»gi Qonuni** — ushbu qonun innovatsion faoliyatni tashkil etish va ularga amal qilishga doir huquqiy asoslarni belgilaydi. Qonun, shuningdek, innovatsion faoliyatning asosiy prinsiplarini, davlatning innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash

mexanizmlarini va xususiy sektor bilan hamkorlik qilish usullarini ko'rsatib beradi.

2. **O'zbekiston Respublikasi «Texnologik inkubatorlar va texnoparklar to'g'risida»gi Qonuni** — bu qonun innovatsion loyihalarni boshqarish uchun zarur infratuzilmani shakllantirishga yo'naltirilgan. Texnologik inkubatorlar va texnoparklar, innovatsion loyihalarining yangi texnologiyalar asosida rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlarni ta'minlaydi.

3. **O'zbekiston Respublikasi «Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik to'g'risida»gi Qonuni** — ushbu qonun kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sub'ektlarini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan bo'lib, ularning innovatsion loyihalarini moliyaviy va huquqiy jihatdan rag'batlantiradi.

4. **Davlat dasturlari va strategiyalari** — O'zbekiston Respublikasi innovatsion rivojlanishga qaratilgan davlat dasturlari (masalan, «2025 yilga qadar O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi») innovatsion loyihalarni amalga oshirishga katta e'tibor qarab, milliy iqtisodiyotda raqobatbardoshlikni oshirishni maqsad qilgan.

Innovatsion loyihalarni samarali boshqarish uchun zarur bo'lgan tizimlar murakkab va ko'p tomonlama yondashuvni talab qiladi. Bu tizimga quyidagi bosqichlar kiritilishi kerak:

1. **Loyiha Maqsadi va Strategik Rejalashtirish**

Innovatsion loyihalarni boshlashda birinchi qadam — loyiha maqsadlarini aniq belgilash va ularga erishish uchun strategiyalarni ishlab chiqishdir. Buning uchun korxona rahbariyati loyiha maqsadi, maqsud ishlab chiqariladigan mahsulotlar yoki xizmatlar, bozor tahlili va moliyaviy rejalarni aniq belgilashi kerak.

2. **Loyiha Jamoasini Shakllantirish**

Innovatsion loyihalarni amalga oshirish uchun professional va tajribali jamoa tashkil etish muhim ahamiyatga ega. Loyihada ishlaydigan mutaxassislar har xil sohalarda bilim va tajribalarga ega bo'lishlari kerak, shuningdek, ularning kommunikatsiya va jamoaviy ishlash qobiliyatlari yuqori bo'lishi kerak.

3. Loyiha Moliyalashtirish va Resurslarni Ta'simlash

Innovatsion loyihalar ko'pincha katta sarf-xarajat talab qiladi. Shunday ekan, loyihalarni moliyalashtirish uchun xorijiy va ichki manbalardan foydalanish, grantlar va subvensiyalardan yoki davlat dasturlaridan foydalanish imkoniyatlari ham mavjud. Loyihaning moliyaviy rejasi ishlab chiqilishi va resurslar samarali ta'simlanishi kerak.

4. Loyiha Monitoringi va Baholash

Loyiha bajarilayotgan paytda doimiy monitoring va baholash amalga oshirilishi kerak. Bu loyiha jamoasiga o'zgarishlarni va muammolarni aniqlash, ularni to'g'ri va tez hal qilish imkonini beradi. Loyihaning natijalari va samaradorligini baholash uchun ishlab chiqarish ko'rsatkichlari, moliyaviy ko'rsatkichlar va bozordagi talablar asosida tahlillar olib borish muhimdir.

5. Innovatsiyalarni Amalga Oshirilishi va Tatbiq Etilishi

Innovatsion loyiha to'liq amalga oshirilgandan keyin, mahsulotlar va xizmatlarni bozorda chiqarish, marketing strategiyasini ishlab chiqish va ularni ommalashtirish kerak. Loyihaning natijalarini to'g'ri tashkiliy qarorlar va strategiyalar asosida ishga solish muhimdir.

Innovatsion loyihalarni boshqarish uchun mukammal tizimlarni ishlab chiqish O'zbekistondagi ishlab chiqarish va xizmatlar sohasining raqobatbardoshligini oshirishga katta hissa qo'shadi. Davlatning innovatsion faoliyatga bo'lgan munosabati va qo'llab-quvvatlovi, shuningdek, mutaxassislardan tashkil etilgan jamoa va aniq strategiyalar loyiha natijalarini ta'minlaydi. Kelgusunda innovatsion loyihalarni amalga oshirishda O'zbekistondagi normativ hujjatlarga rioya qilish va ularni samarali qo'llash lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi, 2020. «Innovatsion faoliyat to'g'risida»gi Qonuni. Toshkent.
2. O'zbekiston Respublikasi, 2019. «Texnologik inkubatorlar va texnoparklar to'g'risida»gi Qonuni. Toshkent.

3. O‘zbekiston Respublikasi, 2018. «Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik to‘g‘risida»gi Qonuni. Toshkent.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti, 2020. «2025 yilga qadar O‘zbekistonni rivojlantirish strategiyasi» to‘g‘risidagi farmoni. Toshkent.
5. O‘zbekiston Respublikasi, 2021. «Davlat dasturlari va innovatsion loyihalar». Toshkent.
6. Rasulov, Sh. M., 2018. «Innovatsion tizimlarni rivojlantirish: nazariy va amaliy aspektlar». O‘zbekiston Milliy Universiteti nashri, Toshkent.
7. Xo‘jaev, A. S., 2019. «Innovatsion faoliyat va texnologiyalarni boshqarish». O‘zbekiston Iqtisodiyoti va Innovatsiyalar Akademiyasi, Toshkent.
8. Tursunov, N. R., 2020. «Texnologik innovatsiyalar va ularni ishlab chiqarish sohasida tatbiqi». Innovatsiyalar va Taraqqiyot ilmiy jurnali, 3-son, Toshkent.
9. Abdurahmanov, E. M., 2021. «Biznesni raqobatbardosh qilishda innovatsion boshqaruv». Tadbirkorlik va Biznes ilmiy-ommabop jurnali, 4-son, Toshkent.
10. Salimov, I. M., 2020. «O‘zbekistonda kichik va o‘rta biznesda innovatsion texnologiyalarni joriy etish». O‘zbekiston Iqtisodiyoti, Toshkent.